

Suomenhevosen varsavuodet ja matka aikuisuuteen

Usein jo tammikuussa monessa kodissa, jossa tammoja omistetaan, aletaan miettimään tulevan kesän isäorivalintoja. Siitostamman omistaja tekee orivalinnat katsoen tamman ja orin sukuja, siitokseen käytettävien yksilöiden vahvuuksia, heikkouksia ja kilpailumenestystä. Tärkeitä asioita siitoshevosen valintaan ovat mm. luonne, terveys ja rakenne, suku, suorituskyky, jalostussuunta ja jääkö varsa itselle omaan käyttöön vai kasvatetaanko hevosta myyntiin. Myös värillä ja koolla voi olla vaikutusta valintaan. Jalostusvalinnoissa/-toiveissa ratkaisee kokonaisuus, yksilön piirteet huomioiden. Kasvatustoiminta on äärimmäisen mielenkiintoista ja jokaiseen syntyvään varsaan kohdistuu omanlaiset odotukset ja toiveet. Vaihtoehtoja tamman tiineyttämiseksi on: siemennys oriasemalla, siemennys kotona tai luomuastutus.

Tamma kantaa varsaa noin 11kk. Tiineysaikana tamma tarvitsee erityisesti hyvää ravintoa, päivittäisen perushoidon, terveyden seurannan, kavereiden seuran tarhassa tai laitumella sekä lajityypillisen elinympäristön, jossa toteuttaa hevosille tyypillisiä tarpeita. Varsomiseen valmistaudutaan antamalla tarvittavat ravintolisät ja seuraamalla tulevan varsomisen lähestymisen merkkejä, joita ovat: hännäntyven lihasten löystyminen, mahan siirtyminen taakse, utareiden täytyminen ja vahatipat sekä käyttäytyminen. Varsomiseen valmistaudutaan myös olkikuivittamalla karsinat. Tamman hyvinvoinnin seuraaminen tiivistyy varsomisen lähestyessä ja varsomista voidaan myös tammaa häiritsemättä seurata mm. varsomiskameroiden avulla.

Varsan syntymä on ihmeellisen ihana tapahtuma, ja pikkuvarsat ovat suloisia honteloine jalkoineen. Varsominen tapahtuu yleensä nopeasti. Varsa pyrkii yleensä myös nopeasti pystyyn jaloilleen. Se hakeutuu etsimään maitobaaria ja saa siten ensimmäiset sille tärkeät ternimaidot. Pikikakka tulee yleensä tämän jälkeen. Tamma ja varsa ulkoilevat kullekin sopivaan tahtiin aluksi usein totutustarhoissa, jossa varsa tutustuu ensin maailmaan ja mm. aitoihin virtalankoineen. Alkutotutteluiden ja vahvistumisen jälkeen tamma ja varsa menevät kesälaitumelle, jossa varsa viettää kesän mielellään leikkitovereiden seurassa.

Maitovarsa on yhdessä emän kanssa n. 5-9kk. Vieroituksen jälkeen varsa pääsee jatkamaan leikkitouhujaan muiden ikäistensä varsojen kanssa. Tällaisessa laumassa olisi hyvä olla mukana myös joku vanhempi hevonen ("kerhotäti/-setä") näyttämässä esimerkkiä ja kasvattamassa hyville tavoille.

Seuraavaksi varsat siirtyvät esikouluun ihmisen tukenaan opettelemaan tulevien tehtävien alkeita. Ravihevosvarsat opetetaan toimimaan ajotehtävissä ohjasajamalla, ratsuhevosiksi kasvavat varsat voidaan myös nuorena opettaa ajotehtäviin ohjasajamalla. Maasta käsin varsalle voidaan jo opettaa myös paljon erilaisia perustehtäviä, jotka hyödyttävät tulevissa koulutusvaiheissa oppimista. Varsojen kanssa on tärkeä viettää aikaa ja opettaa sille huolella ja vähitellen asioita, joita sen odotetaan oppivan ja osaavan.

Taitoja harjoitellaan alussa vähän kerrallaan, mutta usein. Toistot ja riittävä lepo ovat tärkeitä. Toisten hevosten seura on ensisijaisesti tärkeää kasvavalle hevoselle. Vaihteleva ja monipuolinen maasto vapaassa liikkumisessa tukee myös varsan kehitystä.

Tulevia tehtäviä harjoitellaan kasvavilla harjoittelumäärillä, mutta pitäen levon ja harjoittelun suhde hevosen kehitykselle sopivana. Juoksijavarsoille ajetaan pohjakuntoa ja jotkut lähtevät sen jälkeen valmennukseen ammattitallille ja toiset jäävät kotiin valmentautumaan. Nuorilla hevosilla ajetaan koelähtö ensimmäisinä kilpailunomaisina tehtävinä ja hyväksytyt tulokset saatuun ne voivat aloittaa kilpailemisen. Koelähtö voidaan ajaa aikaisintaan 3-vuotiaana.

Ratsuvarsa totutellaan pikkuhiljaa satulaan, eri välineisiin, suitsiin, kuolaimiin, ohjasotteisiin ja muihin apujen alkeisiin sen kehityksen ehdoilla. Pikkuhiljaa sen kanssa edetään tehtäviä vaikeuttaen ja harjoituskertojen määrää maltillisesti lisäten. Ratsastaminen voidaan aloittaa asteittain noin 3-vuotiaana syksyllä. Senkin ratkaisee hevosen kehitystaso.

Työhevosvarsat kulkevat usein emänsä mukana tottuen jo pienestä pitäen erilaisiin ympäristöihin, työvälineisiin ja laitteisiin. Muilta osin kehityksen mukainen taitojen harjoittelu on samaa kuin ratsu- tai ravivarsoilla.

Lähde: Tutustu suomenhevoseen -kurssi. Suomenhevosliitto ry ja Suomen Hippos ry